

4. О social'no-jekonomicheskom polozenii Respubliki Belarus' i sostojanii gosudarstvennyh finansov. Analiticheskij doklad za 2010 g. Oficial'nyj sajt Ministerstva finansov Respubliki Belarus' (On the socio-economic situation of the Republic of Belarus and the state of public finances. Analytical Report for the year 2010. Official website of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus), Minsk, 2010, <http://www.minan.gov.by/rmenu/budget/analytic-data/>
5. О social'no-jekonomicheskom polozenii Respubliki Belarus' i sostojanii gosudarstvennyh finansov. Analiticheskij doklad za 2011 g. Oficial'nyj sajt Ministerstva finansov Respubliki Belarus' (On the socio-economic situation of the Republic of Belarus and the state of public finances. Analytical Report for the year 2011. Official website of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus), Minsk, 2011, <http://www.minan.gov.by/rmenu/budget/analytic-data/>
6. О social'no-jekonomicheskom polozenii Respubliki Belarus' i sostojanii gosudarstvennyh finansov. Analiticheskij doklad za 2012 g. Oficial'nyj sajt Ministerstva finansov Respubliki Belarus' (On the socio-economic situation of the Republic of Belarus and the state of public finances. Analytical Report for the year 2012. Official website of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus), Minsk, 2012, <http://www.minan.gov.by/rmenu/budget/analytic-data/>
7. О social'no-jekonomicheskom polozenii Respubliki Belarus' i sostojanii gosudarstvennyh finansov. Analiticheskij doklad za 2013 g. Oficial'nyj sajt Ministerstva finansov Respubliki Belarus' (On the socio-economic situation of the Republic of Belarus and the state of public finances. Analytical Report for the year 2013. Official website of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus), Minsk, 2013, <http://www.minan.gov.by/rmenu/budget/analytic-data/>
8. Sorokina, T.V. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2013, 1 (29), pp. 142–150

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Полоник Степан Степанович – заместитель декана экономического факультета, доктор экономических наук, профессор, Белорусский государственный университет

Республика Беларусь г. Минск, 220050, ул. К. Маркса 31,

Хоробрых Элеонора Викторовна – ведущий научный сотрудник, кандидат экономических наук, доцент,

Институт экономики Национальной Академии Наук Беларуси

Республика Беларусь г. Минск 220072 ул. Сурганова 1, корп. 2.

Литвинчук Анна Анатольевна – аспирантка Белорусского государственного университета, научный сотрудник,

Институт экономики Национальной Академии Наук Беларуси

Республика Беларусь г. Минск 220072 ул. Сурганова 1, корп. 2.

litva-1986@yandex.ru,

DATE ABOUT THE AUTHORS

Polonik S.S. – directs the Department of Management at the Faculty of Economics, Doctor of Economics, Professor, Belarusian State University,

Republic of Belarus, Minsk, 220050, Minsk, st. Marx 31,

Khorobrikh E.V. – leading Researcher, PhD, Associate Professor,

Institute of Economics of the National Academy of Sciences of Belarus

Republic of Belarus, Minsk 220072 st. Surganova 1/2,

Lytvynchuk A.A. – postgraduate student of economic faculty of BSU, a research assistant,

Institute of Economics of the National Academy of Sciences of Belarus

Republic of Belarus, Minsk 220072 st. Surganova 1/2,

litva-1986@yandex.ru

УДК: 336.226.322

ЗАЛЕЖНІСТЬ СИСТЕМ УНІВЕРСАЛЬНИХ АКЦИЗІВ ВІД ЕКОНОМІКО-ІНСТИТУЦІЙНИХ ЧИННИКІВ

Соколовська О.В.

Стаття розглядає чинні системи універсальних акцизів країн світу, які включають ПДВ, податок з обороту, податок на продажів та їх комбінації. З метою визначення взаємозв'язку між цими системами та економіко-інституційними чинниками: розміром тіньового сектору; часом, що витрачають економічні агенти на виконання податкових зобов'язань; рівнем економічної свободи, використано методи статистичного та порівняльного аналізу. В результаті визначено, що країни, які мають системи універсальних акцизів, відмінні від ПДВ, характеризуються значно гіршими економіко-інституційними показниками порівняно з країнами, де застосовується лише ПДВ. Отримані результати можуть бути застосовані при доцільності обґрунтування змін системи податків на споживання в Україні.

Ключові слова: універсальні акцизи, ПДВ, тіньова економіка, виконання податкових зобов'язань, економічна свобода.

ЗАВИСИМОСТЬ СИСТЕМ УНИВЕРСАЛЬНЫХ АКЦИЗОВ ОТ ЭКОНОМИКО-ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ФАКТОРОВ

Соколовская Е.В.

Статья рассматривает действующие системы универсальных акцизов стран мира, которые включают налог на добавленную стоимость, налог с оборота, налог с продаж и их комбинации. С целью определения взаимосвязи между этими системами и экономико-институциональными факторами: размером теневого сектора экономики; временем, которое тратят экономические агенты на уплату налогов; уровнем экономической свободы, были использованы методы статистического и сравнительного анализа. В результате было выявлено, что государства, которые используют системы универсальных акцизов, отличаются от НДС, характеризуются значительно худшими экономико-институциональными показателями по сравнению со странами, где применяется только НДС. Полученные результаты могут быть использованы при обосновании целесообразности изменений системы налогов на потребление в Украине.

Ключевые слова: универсальные акцизы, НДС, теневая экономика, выполнение налоговых обязательств, экономическая свобода.

RELATION BETWEEN UNIVERSAL EXCISES TAXES AND SOME ECONOMIC AND INSTITUTIONAL FACTORS

Sokolovska O.V.

Article deals with current systems of universal excises tax in countries, which include value-added tax, turnover tax and sales tax and their combinations. In order to determine relations between those systems and economic and institutional factors, such as shadow economy size, tax compliance time, index of economic freedom we used statistical and comparative analysis. As a result we revealed that states applying universal excises taxes, other than VAT, are characterized by worse economic and institutional parameters as compared to countries applying only VAT. Obtained results can be used in order to provide advisability of changes in consumption taxes in Ukraine.

Key words: *universal excise tax, VAT, shadow economy, tax compliance, economic freedom.*

Вступ. На сьогоднішній день в Україні триває дискусія щодо доцільності впровадження в країні універсального акцизу, відмінного від ПДВ (податку з обороту або податку з продажів), або у чистому вигляді або в рамках створення гібридної системи універсальних акцизів¹. Причини цієї дискусії полягають у наявності значних проблем, пов'язаних з адмініструванням ПДВ, поверненням ПДВ з експорту тощо, що призводить до зростання масштабів ухилення від сплати цього податку. Наразі ця проблема також є актуальною для тих, хто переводить власний бізнес із тимчасово невідконтрольних територій на територію України.

Актуальність. Тому неодноразово підіймалось питання щодо доцільності заміни ПДВ на інші види універсальних акцизів або створення гібридної системи. Проте, впровадження конкретних заходів потребує ґрунтовного попереднього дослідження чинної ситуації у країнах світу, де впроваджено системи універсальних акцизів, відмінні від ПДВ.

Проблематику доцільності заміни ПДВ іншими універсальними акцизами та/або створення гібридних систем універсальних акцизів, займалися такі зарубіжні учені як J. Stiglitz, M. Keen, M. Howard, D. Antic, J. Whalley, J. Gravelle та вітчизняні дослідники О. Бетлій, К. Бліщук, Г. Третяк, В. Трегобчук, О. Мороз, Л. Шморгун. Проте на сьогоднішній день проблеми зв'язку інституційних факторів та універсальних акцизів приділено недостатньо уваги, а це важливо, оскільки ці фактори відіграють значну роль у ефективності чинної системи оподаткування.

Предмет дослідження: системи універсальних акцизів у країнах світу.

Мета дослідження: дослідити взаємозв'язок між системами універсальних акцизів і такими чинниками як розмір тіньового сектору економіки; час, витрачений економічними агентами на виконання їх податкових зобов'язань; рівень економічної свободи.

Методи дослідження: статистичні методи, порівняльний аналіз, логічне узагальнення результатів.

Результати дослідження. Аналіз світового досвіду показує, що у низці країн використовуються такі системи універсальних акцизів, відмінні від ПДВ.

Податок з обороту (*turnover tax*) у чистому вигляді застосовується у таких державах як Гаїті, Нідерландські Антильські острови, Північна Корея. Гібридні форми з використанням податку з обороту застосовуються у Аргентині, де він поєднується з ПДВ, та у Бразилії, де одночасно використовуються загальнодержавний ПДВ (IPI), місцевий ПДВ (ICMS), муніципальний податок з послуг (ISS), загальнодержавний збір з валового обороту (PIS-PASEP/ COFINS).

У низці країн (ПАР, Кенія тощо) існує податок з обороту, яким обладається діяльність малого бізнесу, який виступає як різновид презумптивного оподаткування.

Податок з продажу (*retail sales tax, singlestage sales tax*) застосовується у США, Демократичній республіці Конго, Белізії, Екваторіальній Гвінеї, Еритреї, Гамбії, Гондурасі, Афганістані, Джибуті, Малайзії, М'янмі, Свазіленді, Тонга.

У таких країнах як Канада, Австралія, Нова Зеландія, Сінгапур, Гонконг тощо цей податок (податок на товари та послуги – *goods and service tax, GST*), працює за принципом ПДВ.

Гібридні системи з використанням цих податків існують у Індії, де ПДВ використовується разом з податком з продажів та податком з послуг та у Пуерто-Рико, де застосовується комбінована система податку з продажів та податку за використання (*Sales and Use Tax, SUT*)² [8].

На сьогоднішній день відсутні універсальні акцизи у Катарі, ОАЕ, Омані, Палау, Сент-Вінсент і Гренадіні, Новій Каледонії, Мальдівах, Кувейті, Макао, Ліберії, Іраку, Гібралтарі, Фолклендських островах, Кайманових островах, Бермудських островах, Бахреїні. Проте слід зазначити, що у найбагатших і найрозвиненіших країнах регіону Перської затоки – Саудівській Аравії, ОАЕ, Катарі – планується впровадження універсального акцизу у вигляді ПДВ.

Для цілей даного дослідження визначимо такі групи економіко-інституційних чинників:

- тіньовий сектор;
- час, витрачений економічними агентами на сплату власних податкових зобов'язань (*tax compliance*);
- рівень економічної свободи.

Системи універсальних акцизів і розмір тіньового сектору економіки

На даний час при визначенні та класифікації економіки, яка безпосередньо не спостерігається, використовується методологічний підхід Економічної комісії ООН для Європи (ЄК ООН – UNECE), який знайшов своє відображення у Системі національних рахунків 1993 р. (SNA-1993). Цей підхід був розроблений при участі спеціалістів МВФ, Світового банку, ОЕСР й наразі використовується у діяльності цих організацій та ЄС.

Світовою практикою визнається чотири групи економіки, що не спостерігається (далі – НСЕ) (*non-observed economy*): тіньове виробництво, незаконне виробництво, виробництво в неформальному секторі та виробництво домашніх господарств для їх власного кінцевого використання.

Також окремою групою виділяються недоліки у програмі збирання основних даних. Ці п'ять груп називаються проблемними областями НСЕ, а види діяльності, за якими відсутні основні дані зважаючи на їх приналежність до однієї або декількох з цих проблемних областей, в сукупності складають економіку, що безпосередньо не спостерігається (рис. 1.).

На думку експерта з оцінювання розмірів неформальної економіки F. Schneider, тіньова економіка включає все легальне ринкове виробництво товарів та послуг, яке навмисно приховується від органів влади з таких причин:

- уникнення сплати податків з доходів, податків на додану вартість тощо;
- уникнення сплати соціальних відрахувань;
- уникнення відповідності певним легальним нормам ринку праці, таких як мінімальна заробітна платня, максимальна кількість робочого часу, стандарти безпеки тощо;

¹ Під гібридними системами універсальних акцизів для цілей даного дослідження розуміються системи, у яких ПДВ вживається разом з податком з обороту та/або податком з продажів на загальнодержавному та/або місцевому рівнях.

² Податок за використання (*use tax*) – різновид податку на споживання, який справляється у окремих штатах США за придбання товарів поза даним штатом

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

- уникнення виконання певних адміністративних зобов'язань, таких як участі у статистичних опитуваннях або заповнення інших форм адміністративної звітності [7, с.3].

При оцінці розмірів тіньової економіки, F. Schneider не включає типові види нелегальної діяльності, зокрема розповсюдження наркотичних речовин, пограбування тощо, а також неформальну діяльність домогосподарств.

Тобто, згідно методологічного підходу UNECE, F. Schneider для оцінки розмірів тіньової економіки включає лише один вид НСЕ – тіньове виробництво.

На рис. 2. наведено дані щодо розміру тіньової економіки 162 країн світу у регіональному розрізі за період 1999-2007 рр.

Рисунок 1. Розмежування економіки, що спостерігається, та НСЕ

Складено за [1; 4; 5]

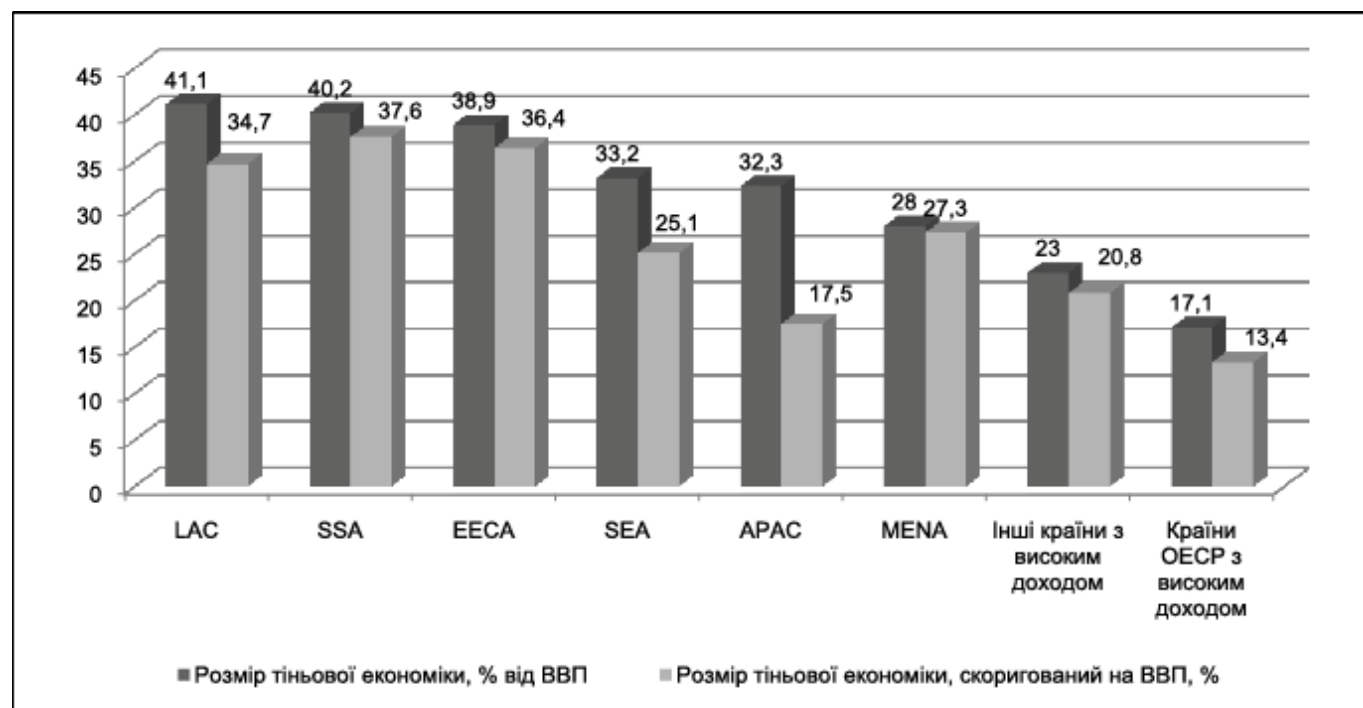

Рисунок 2. Розмір тіньової економіки країн світу у регіональному розрізі

Складено за [7, с.11-12].

Позначення регіонів наведено відповідно до класифікації Світового банку, який розрізняє шість світових регіонів: Латинська Америка та Карибські острови (*Latin America and the Caribbean, LAC*); Тропічна Африка (на південь від Сахари) (*Sub-Saharan Africa, SSA*); Європа та Центральна Азія (*Europe and Central Asia, EECA*); Південна Азія (*South Asia, SEA*); Східна Азія та країни Тихоокеанського регіону (*East Asia and Pacific, APAC*); Близький Схід та Північна Африка (*Middle East and North Africa, MENA*).

З метою удосконалення порівнянь, окремо в аналізі було виділено два регіони з відповідної класифікації країн Світового банку по доходах:

- країни ОЕСР з високим рівнем доходів (*high income OECD*);
- інші країни з високим рівнем доходів (*other high income*) [3].

З рис. 2. видно, що у країнах Латинської Америки та Карибських островів було відзначено найбільший рівень тіньової економіки – 41,1%; на другому місці за цим показником знаходились країни регіону Тропічної Африки (40,2%), і на третьому розташувались країни Європи та Центральної Азії (38,9%). Найнижчий рівень тіньової економіки 17,1% відзначався у країнах ОЕСР з високим рівнем доходів.

Після коригування цього показнику на ВВП країн, на перше місце за розмірами тіньової економіки вийшли країни Тропічної Африки – 37,6%, на другому опинились країни Європи та Центральної Азії – 36,4%, на третьому – країни Латинської Америки та Карибських островів – 37,4%. У країнах ОЕСР з високим рівнем доходів розміри тіньової економіки, скориговані на ВВП, також були найнижчими.

Таблиця 1. Час, що витрачається економічними агентами на сплату податків у країнах світу, 2014 р.

Країна	Загальний час сплати податків, годин	Кількість годин на сплату		
		Податок на доходи корпорацій	Податки на працю	Податки на споживання
Бразилія	2600	736	490	1374
Болівія	1025	110	507	408
Нігерія	908	378	379	152
Республіка Конго	602	275	146	181
Аргентина	405	105	84	216
Грузія	362	191	56	115
Україна	350	100	100	150
Мексика	334	170	64	100
Уругвай	312	88	114	110
Польща	286	62	124	100
Угорщина	277	35	146	96
Китай	261	59	110	92
Індія	243	45	93	105
Зімбабве	242	78	96	68
Туреччина	226	49	80	97
Німеччина	218	41	134	43
Хорватія	208	60	96	52
Кенія	202	43	51	108
ПАР	200	100	50	50
Греція	193	78	46	69
Латвія	193	28	99	66
Корея	187	82	80	25
Молдова	185	42	88	55
Білорусь	183	83	59	41
США	175	87	55	33
РФ	168	53	76	39
Австрія	166	47	52	67
Румунія	159	25	80	54
Нова Зеландія	152	34	59	59
Кіпр	147	29	78	40
Франція	137	26	80	31
Малайзія	133	26	77	30
Канада	131	45	36	50
Данія	130	25	65	40
Нідерланди	123	25	64	34
Швеція	122	50	36	36
Великобританія	110	37	48	25
Австралія	105	37	18	50
Джибуті	82	30	36	16
Сінгапур	82	32	10	40
Саудівська Аравія	64	30	34	0
Швейцарія	63	15	40	8
Люксембург	55	19	14	22
ОАЕ	12	0	12	0

Складено за [6, с.159-162].

F. Schneider виділяє такі чинники, недостатній рівень розвинутості яких призводить до появи та розповсюдження тіньової економіки:

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

- тягар сплати податків та соціальних відрахувань;
- якість інститутів;
- державне регулювання;
- надання суспільних послуг;
- дотримання податкової моралі;
- політика протидії ухиленню від сплати податків та інших обов'язкових платежів (deterrence);
- розвиток сільськогосподарського сектору;
- розвиток офіційної економіки;
- розвиток самозайнятості (self-employment) [7, с.8-9].

Вплив цих чинників майже повністю врахований у значенні індексу економічної свободи та частково – у показнику часу сплати податків.

Системи універсальних акцизів та час, витрачений економічними агентами на виконання податкових зобов'язань

Показник часу сплати податків враховує такі показники як якість інститутів, рівень регулювання, рівень надання суспільних послуг, дотримання податкової моралі, політику протидії ухиленню від сплати податків та інших обов'язкових платежів.

У табл. 1 наведено дані щодо часу, який було витрачено економічними агентами у окремих країнах світу на сплату податків на доходи корпорацій, податків на працю та податків на споживання у 2014 р.

Аналіз даних [6], які частково наведені у табл. 2, засвідчив, що найбільше часу на сплату податків витрачається у Бразилії – 2066 годин, з яких більша частина (1374 години) приходить на сплату податків на споживання. На передостанньому місці знаходиться теж країна Латинської Америки – Болівія, проте її показник загального часу майже вдвічі нижчий за показник Бразилії – 1025 годин, і більша частина приходить на сплату податків на працю.

Менше всього часу на сплату податків, серед 189 досліджуваних країн, витрачається у ОАЕ – 12 годин, проте в країні повністю відсутні податки на споживання. Серед країн, де є ці податки, найменше загального часу на їх сплату витрачається у Люксембурзі – 55 годин, причому 22 з них – на податки на споживання. Україна займає 156 місце за загальним терміном сплати податків – 350 годин, причому 150 годин витрачається на сплату податків на споживання, по 100 годин на сплату податків на дохід та на працю відповідно. Стосовно податків на споживання, у тих країнах де вони існують, найменше всього часу на їх сплату 8 годин витрачається у Швейцарії, найбільше, як уже зазначалось – у Бразилії. Знову відзначається значний розрив між останнім та передостаннім місцями: на передостанньому місці за цим показником знаходиться Пакистан – 514 годин. Україна за цим показником знаходиться на 157 місці в світі.

Системи універсального акцизу та індекс економічної свободи

Індекс економічної свободи (*index of economic freedom*) щорічно розраховується дослідницьким центром *The Heritage Foundation* для більшості країн світу. Індекс базується на 10 індексах, вимірюваних за шкалою від 0 до 100, при цьому показник 100 відповідає максимальній свободі, а 0 мінімальній.

Індекс економічної свободи включає такі індекси:

- захисту прав власності (*property rights*);
- свободи від корупції (*freedom from corruption*);
- податкової свободи (*fiscal freedom*);
- витрат уряду (*government spending*);
- свободи бізнесу (*business freedom*);
- свободи трудових відносин (*labor freedom*);
- монетарної свободи (*monetary freedom*);
- свободи торгівлі (*trade freedom*);
- свободи інвестування (*investment freedom*);
- фінансової свободи (*financial freedom*).

За 2014 р. індекси економічної свободи було розраховано для 178 країн світу. Для Афганістану, Іраку, Лівії, Ліхтенштейну, Судану, Сирії, Сомалі та Косово з причин відсутності достовірних статистичних даних цей індекс не було визначено. Значення цього індексу для окремих країн за 2014 р. наведено у табл. 2.

Таблиця 2. Індекси економічної свободи для окремих країн світу, 2014 р.

Країна	Індекс економічної свободи	Місце країни у світі	Місце країни у регіоні
1	2	3	4
Гонконг	89,6	1	1
Сінгапур	89,4	2	2
Нова Зеландія	82,1	3	3
Австралія	81,4	4	4
Швейцарія	80,5	5	1
Канада	79,1	6	1
Чилі	78,5	7	1
Естонія	76,8	8	2
Ірландія	76,6	9	3
Маврикій	76,4	10	1
США	76,2	12	2
ОАЕ	72,4	25	2
Колумбія	71,7	28	2
Ботсвана	69,8	36	2
Латвія	69,7	37	17
Польща	68,6	42	19
Уругвай	68,6	43	5
Словаччина	67,2	50	22
Румунія	66,6	57	27
Руанда	64,8	65	4
Казахстан	63,3	69	11
ПАР	62,6	72	6

1	2	3	4
Саудівська Аравія	62,1	77	8
Киргизстан	61,3	82	15
Словенія	60,3	88	36
Уганда	59,7	92	9
Монголія	59,2	96	19
Замбія	58,7	100	12
Буркіна-Фасо	58,6	102	13
Молдова	57,5	111	39
Джибуті	57,5	112	18
Бразилія	56,6	118	21
Кенія	55,6	122	23
Індія	54,6	128	26
Греція	54,0	130	40
Китай	52,7	139	30
Таджикистан	52,7	140	31
РФ	52,1	143	41
Гаїті	51,3	151	24
Білорусь	49,8	153	42
Бірма	46,9	161	38
Україна	46,9	162	43
Болівія	46,8	163	26
Аргентина	44,1	169	27
Туркменістан	41,4	172	41
Зімбабве	37,6	175	46
Венесуела	34,3	176	28
Куба	29,6	177	29
Північна Корея	1,3	178	42

Складено за [1].

Як видно з табл. 2, на першому місці серед країн світу знаходиться Гонконг (89,6). Друге-четверте місця також посідають країни Східної Азії та Тихоокеанського регіону (Сінгапур, Нова Зеландія, Австралія). Серед європейських країн найвищий рейтинг має Швейцарія – 80,5. Україна за цим показником знаходиться на 163 місці серед 178 країн світу, посідаючи 43 місце у регіоні.

Останні 10 місць займають країни регіону Тропічної Африки (Демократична республіка Конго, Республіка Конго, Екваторіальна Гвінея, Еритрея, Зімбабве) та Латинської Америки та Карибських островів (Куба, Венесуела, Аргентина). Тобто країни тих регіонів, які відзначаються найбільшим рівнем тіньової економіки (рис. 2).

Висновки. Проведене дослідження дозволило зробити висновки стосовно взаємозв'язку систем універсальних акцизів та економіко-інституційних показників.

Найбільша кількість країн з найвищим показником рівня тіньової економіки, що використовує універсальні акцизи, відмінні від ПДВ, розташована у регіонах Латинської Америки і Карибських островів та Тропічної Африки. За оцінками, країни Латинської Америки відзначались максимальним обсягом тіньової економіки порівняно з іншими регіонами світу. За показником тіньової економіки, скоригованим на ВВП, перше місце у світі належить країнам регіону Тропічної Африки.

Майже у 90% країн, де використовуються системи універсальних акцизів, відмінні від ПДВ, час на сплату податків на споживання перевищує цей показник для інших податків.

Всі країни, у яких використовуються системи універсальних акцизів, відмінні від ПДВ, знаходяться після 90 місця серед 178 країн світу за показником економічної свободи. Серед 10 країн з найнижчим рейтингом економічної свободи у світі, у половині застосовуються системи універсальних акцизів, відмінні від ПДВ.

Тобто, країни, що мають системи універсальних акцизів, відмінні від ПДВ (податок з обороту, податок з продажів, гібридні системи універсальних акцизів), характеризуються значно гіршими економіко-інституційними показниками порівняно з країнами, де застосовується лише ПДВ.

Список використаних джерел

1. 2015 Index of Economic Freedom [Електронний ресурс]. – The Heritage Foundation. – Режим доступу: <http://www.heritage.org/index/>
2. Building the System of National Accounts – non-observed sector. [Електронний ресурс]. – Eurostat. – Режим доступу: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Building_the_System_of_National_Accounts_-_non-observed_sector
3. Country and Lending Groups [Електронний ресурс]. – The World Bank. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/about/country-and-lending-groups>
4. Eurostat's Tabular Approach to Exhaustiveness Guidelines. – Eurostat, 2005. – 90 p.
5. Measuring the Non-Observed Economy A Handbook. – OECD, 2002. – 233 p.
6. Paying Taxes 2015: The global picture. The changing face of tax compliance in 189 economies worldwide / PwC and World Bank Group, 2014. – 168 p.
7. Schneider F. The Shadow Economy: An Essay / F. Schneider // Department of Economics, Johannes Kepler University of Linz, 2014 – 23 p.
8. Worldwide VAT, GST and Sales Tax Guide 2014 / EYGM Limited, 2014. – 856 p.

References

1. 2015 Index of Economic Freedom. The Heritage Foundation. <http://www.heritage.org/index/>
2. Building the System of National Accounts – non-observed sector. – http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Building_the_System_of_National_Accounts_-_non-observed_sector
3. Country and Lending Groups / The World Bank. <http://data.worldbank.org/about/country-and-lending-groups>
4. Eurostat's Tabular Approach to Exhaustiveness Guidelines. Eurostat, 2005. 90 p.
5. Measuring the Non-Observed Economy A Handbook. OECD, 2002. 233 p.

6. *Paying Taxes 2015: The global picture. The changing face of tax compliance in 189 economies worldwide / PwC and World Bank Group, 2014. 168 p.*

7. *Schneider F. The Shadow Economy: An Essay / Department of Economics, Johannes Kepler University of Linz, 2014 23 p.*

8. *Worldwide VAT, GST and Sales Tax Guide 2014 / EYGM Limited, 2014. 856 p.*

ДАНИ ПРО АВТОРА

Соколовська Олена Василівна, к.е.н., старший науковий співробітник відділу вивчення міжнародного досвіду та європейської інтеграції Науково-дослідного інституту фінансового права Державної фіскальної служби України
вул. К. Маркса, 31, м. Ірпінь, Київська обл., Україна, 08201
e-mail elena.lukyanenko@gmail.com

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Соколовская Елена Васильевна, к.э.н., старший научный сотрудник отдела изучения международного опыта и европейской интеграции Научно-исследовательского института финансового права Государственной фискальной службы Украины
ул. К. Маркса, 31, г. Ирпень, Киевская обл., Украина, 08201
email elena.lukyanenko@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHOR

Olena Sokolovska, Cand. Sci. (Econ.), Senior Researcher, Department of international experience and European integration, Research Institute of Financial Law, State Fiscal Service of Ukraine
Karla Marksa str., 31, Irpin, Ukraine, 08201
email elena.lukyanenko@gmail.com

УДК 338.24

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Русіна Ю.О.,
Стріжко К.В.

Предметом роботи є фінансово-економічна безпека вітчизняних та зарубіжних суб'єктів господарювання. Метою роботи є визначення значення поняття «фінансово-економічна безпека підприємства», розгляд дієвих методів стабілізації економічної безпеки підприємств у розвинених країнах світу.

Методологія проведення роботи. Під час проведення дослідження були використані методи аналізу, синтезу, логічного узагальнення.

Результати роботи. У статті розглянуто питання фінансово-економічної безпеки. Визначено сутність понять безпека, економічна безпека, фінансово-економічна безпека підприємства. Виявлено методи забезпечення фінансово-економічної безпеки зарубіжних суб'єктів господарювання.

Висновки. Фінансово-економічна безпека вітчизняних підприємств досягається за рахунок забезпечення показників фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, ресурсного потенціалу, протистояння різноманітним загарзам.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, фінансово-економічна безпека підприємства

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Русина Ю.А.,
Стрижко Е.В.

Предметом работы является финансово-экономическая безопасность отечественных и зарубежных субъектов хозяйствования.

Целью работы является определение значения понятия «финансово-экономическая безопасность предприятия», рассмотрение действенных методов стабилизации экономической безопасности предприятий в развитых странах мира.

Методология проведения работы. Во время проведения исследования были использованы методы анализа, синтеза, логического обобщения.

Результаты работы. В статье рассмотрены вопросы финансово-экономической безопасности. Определена сущность понятий безопасность, экономическая безопасность, финансово-экономическая безопасность предприятия. Выведены методы обеспечения финансово-экономической безопасности зарубежных субъектов хозяйствования.

Выводы. Финансово-экономическая безопасность отечественных предприятий достигается за счет обеспечения показателей финансовой устойчивости, платежеспособности, ликвидности, ресурсного потенциала, противостояния разнообразным угрозам.

Ключевые слова: безопасность, экономическая безопасность, финансово-экономическая безопасность предприятия.

PROVISION OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY: FOREIGN EXPERIENCE

Rusina Y.O.,
Strizhko K.V.

The subject of the work is the financial and economic security of domestic and foreign entities.

The aim is to determine the meaning of «financial and economic security» consideration of effective methods of stabilization of economic security companies in developed countries.

The methodology of the work. During the study used methods of analysis, synthesis, logic synthesis.

Results. The questions of financial and economic security. The essence of the concepts of security, economic security, financial and economic security. Detected by providing financial and economic security of foreign entities.

Conclusions. Financial and economic security of domestic enterprises by the performance achieved financial stability, solvency, liquidity, resources, resistance to various threats.

Key words: security, economic security, financial and economic security, financial and economic security of the enterprise.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток економіки України характеризується швидкими змінами факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, в якому функціонує підприємство, що викликають загрозу його фінансовим інтересам,